

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Dialecticam, siue Scientiam de Veritate, in decem libros
distributam

Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

Tractatvs II. De signo naturali, & arbitrario.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95210](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95210)

contrariam sententiam à tota Academia Parisiensi damnatam. Quæ testimonia idcirco congeffi, quia defunt, qui Angelo essentiam suam esse censent signum formale, quo Deum, aliaque obiecta cognoscit.

TRACTATUS II.

De signo naturali, & arbitrario.

CAPVT I.

Per quid differant inuicem signum naturale, & arbitrarium.

I **IGNVM** esse diuidendum in naturale, & arbitrarium auctor est Aristoteles 1. de interpret. cap. 1. Augustin. lib. 2. de doctrina Christiana cap. 2. Magister in 4. dist. 1. & cum illis omnes scolastici: vt operæ pretium non sit, eos sigillatim referre in confirmationem adeo celebris, confessæque diuisionis. Signum naturale est, quod ex natura sua, & per se rem representat, vt cognitio obiectum cognitum, effectus causam, cuius est imitatio, causa è contrario effectum, quem sibi similem producit. Signum arbitrarium, vel ad placitum, aut ex instituto est, cui extrinsecus, & ex hominum Deivè ipsius institutione, & arbitrio conuenit, quod quidpiam significet: vt hæc vox, *homo*, respectu animalis rationalis, cui representando ita destinata est, vt si libuisset hominibus belluam significaret, aut lapidem.

2 Potissima autem præsentem circa diuisionem difficultas est, quidnam sit illud, in quo consistit signum arbitrarium, & à naturali dissidet? Bonauentura in 4. dist. 1. q. 2. Scotus ibidem, Petrus Bruzellenfis in prædic. q. 1. art. 5. pluresque Thomistæ, quos suppressis referunt nominibus Hurtadus, & Arriaga inferius significationem arbitriam volunt esse sitam in relationibus quibusdam entitati vocum, aut nutuum superadditis. Cæterum diuisi sunt hi auctores: alij enim contendunt, relationes eas esse rationis solius, & duntaxat ficitias: alij reales, seu prædicamentales quosdamque modos positiuos vocibus, aut nutibus inexistentes: alij denique, esse modos, nec solius rationis, nec reales, aut physicos sed morales, & medios.

3 Cæterum quod imprimis significatio vocum (par autem est ratio, quorumuis aliorum signorum ex instituto) haud ponenda sit in relatione vlla ficitia suaderetur primò: quia Deus plura ad placitum instituit, vt cum Genes. 9. iridem esse voluit signum fœderis inter se, & genus hominum: at Deus fingere non potuit: significatio igitur arbitraria consistere nequit in relatione ficitia, & commentitia. Rursus hæc vox, *leo*, significare potest animal rugibile, præscindendo certè ab omni ficitione, & errore: quæ enim in hoc repugnantia terminorum apparere potest, quid incommodi?

4 Deinde, quod non sit constituenda significatio arbitraria vocum, aut rerum in relatione prædicamentali realiue superaddita probatur primò. Si significatio isthæ in modo reali consistit, qui significationem voci impertit, is in ea modum illum realem producat, necesse est: alit eum producere ne-

quit: siquidem primus linguæ cuiusque parens vocibus (etiam futuris significationem impertit: modum autem nullum in eis producit: quando namque? an anteaquam proferantur) & sic modus existit sine subiecto suo, eiusque existentiam actualem minimè postulabit, quo nil magis absurdum: an cum proferuntur longo post tempore? atque ita auctor idiomatis vita functus, & non exiens poterit nihilominus causare, & operari; quod etiam est absolum, & minime concedendum. Adhæc, similitudo naturalis, & physica, merito cuius vna res alij similis in modore aliter distincto sita non est, vt lib. 3. met. tract. 6. aduersus Thomistas probandum est: ergò nec similitudo, seu representatio arbitraria, quæ vocem facit obiecto similem, eiusque imaginem: omnia enim argumenta, quæ contrà priorem similitudinem modalem obicienda sunt in loco contrà posteriorem eandem habent energiam, ac vim.

Vltèrius aduersariorum aliqui præsertim Caietan. 1. p. q. 28. art. 1. Ægidius in 1. dist. 27. q. 3. & Scotus quodlib. 13. artic. 3. quò melius suam defendant sententiam, & cohærentius procedant. conceptum mentis nostræ volunt, non per seipsum sed per relationem sibi realiter superadditam esse signum sui obiecti. At hoc est ipsa, vt sic dixerim, falsitate falsius: conceptus enim noster seipso cognoscit obiectum suum, & quin illud cognoscat, esse non potest de potentia Dei absoluta: ergò & per se illud essentialiter significabit. Cui denique per entitatem quandam moralem, inter ens reale, & rationis median, explicant significationem arbitriam vocum, eademque ratione dominium, debitum, subiectionem, adoptionem, & alia similia explicari posse arbitrantur, me iudice in modos modòvè Thomisticos fermè labuntur, & impugnationibus aduersus eos fieri solitis obnoxij sunt: nulla autem melior, aut validior, quam inutilitas illius inintellegibilis entitatis, & quod ea sine significatio vocum optimè potest enucleari, vt ex infra dicendis clarebit.

6 Alij ergò docent, significationem arbitriam, & ex instituto non consistere in relationibus vllis, sed in fundamento relationum, quales ea cunque sint, & siuè reales, siue rationis, siue physica, siue morales, siuè distinctæ, ac superadditæ, siuè omnino indistinctæ, aut, quod perinde est, in aggregato per accidens ex entitate vocis, & voluntatis imponentis, & instituentis illam moraliter perseverante, & non retractata, aut quod eodem etiam redit, in denominatione quadam extrinseca duas illas res complectente. Ita Rodericus de Arriaga disp. 13. log. sect. 1. Franciscus Alfonsus lib. 5. institut. dialecticarum cap. 9. n. 10. ad finem. Compton. disp. 41. log. sect. 2. n. 1. Petr. Hurtadus disp. 8. log. sect. 2. §. 8. Franciscus de Ouiedo controuerf. 8. log. punct. 2. Idem etiam indicant Alexander Alensis 4. p. q. 1. in 1. Ledesma 1. p. q. 1. art. 2. dub. 3. & alij antiquiores.

7 Quominus tamen hæc mihi ardeat opinio, duo faciunt argumèta: Primum sic habet. Si significatio vocis, quæ ea cunque sit, in aggregato per accidens collocetur, certè non poterit nõ consistere simul in voce, & voluntate imponentis non retractata, nec non ipsa re, cui imponitur, & accommodatur. Sequela probatur: quia similitudo naturalis non in solo fundamento, & ratione fundandi, verum etiam in termino iuxta aduersarios formaliter consistit: similiter ergo similitudo artificialis, siue arbitraria non in sola voce, & ratione fundandi, nimi-

rum imponentis voluntate, sed etiam in re significata formaliter consistit: tum etiam, quia paternitas iuxta eisdem, non in sola substantia patris, & actione præterita verum etiam in filio intime sita est: pariter ergo significatio vocis, qua cognitionem quodammodo parturit non in sola voce, & voluntate præterita eam instituentis, sed etiam in ipso obiecto quidditatiuè consistit. Consequens autem est in primis contra eos, quibuscum disceptamus. Deinde est per se, ac sponte sua absurdum: nam si consistit formaliter significatio vocis in ipsa, & voluntate primi institutoris, & obiecto, hoc item significari per vocem in iisdem tribus conceptibus formaliter situm erit: quapropter habitudo vocis ad rem significatam, & huius ad vocem erit omnino eadem: ac proinde, & vox significabit ex instituto seipsam, & res significata per vocem eodem modo à seipsa significabitur; haud secus ac si relatio similitudinis physica consistat formalissimè in utroque extremo fieri non poterit, quin Petrus v. g. sit similis prædicamentaliter sibi ipse, necnon Paulus sibi etiam ipsi eadem ratione, eademque de causa: quam expendere non est huius loci: eam vide si libet in Metaph. lib. 3. tract. 6. cap. 17. Non me latet, huius rationis vim declinari, si significatio vocis ita in iis tribus realiter consistere asseratur, ut ab iis virtualiter, aut iuxta aliorum phrasim formaliter distincta statuatur: sic enim alia formalitates assignari poterunt significationi actiue, & alia ei quæ dici solet passiuæ, prout ad vtriusque distinctionem aliquam satis est, adeoque ad vitandum incommodum, quod inferebatur paulo supra.

At enim eum qui sic disputauerit nihil opinor est, quod tutum præster à vi secundi argumenti, quod sic efformo. Belluæ signa ad placitum percipiunt: Nonne quotidie cernimus, canes nomina sibi imposita agnoscere? nonne voces, quibus ad prædam sequendam incitantur, ad hosti, aut ignoto oblatrandum sollicitantur, intelligere? nonne innumeros natus ex solo arbitrio significantes percipere? Porus teste Curtio elephantum habebat, qui procumbebat in genua, & se submittebat ad rectoris iussum, & imperium. Merthes Ægypti rex authore Rauisio cornicem habuit, quæ, quocunque vellet, ac iussisset ille, ferebat epistolas. Vrsam quoque mandanti Pythagoræ, ut sese abderet in latebras sylvarum, & nullum cunctorum laderet animalium paruisse prodit Cælius. ex veterum historiis ac monumentis: Quæ, & similia, si vera sunt, id arguunt in feris aliquam esse signorum ex instituto notitiam, & intelligentiam rudem saltem, & imperfectam. Porro si dicere, aut docere non possumus homines sine vsu, & cognitione horum signorum, qui fieri potest, ut absque eorum præsidio constet disciplina belluarum, cuius equidem non pauca sunt capaces. Elephantes enim discunt choreas agitare, & alterno terram pede artificiosè quaterere; imo etiam per funes incedere: fuitque, quod plus est, qui si fides habenda sit grauissimis authoribus, Græcarum litterarum ductus didicerit, atque hæc scripserit, *ipse ego hæc scripsi & spolia Cælica dicaui*. Paria referuntur de Cynocephalis in Ægypto. Psittacus hominum discit imitari voces, ut quotidie experimur: Id ipsum etiam legitur de turdo, quem habebat in deliciis Agrippina Claudij Cæsaris vxor. Ferunt item multi, quos inter Plinius lib. 10. cap. 43. Romæ fuisse coruum vsque adeo affuefactum humano sermone, ut matutinis omnibus in rostra deuolans Tiberium, Germanicum, & Drusum Cæsares nominatim, ac deinde populum salutarer. Quæ cum ita sint dubitari non potest, quin belluæ,

ac feræ signa ex instituto, & arbitraria calleant, ac dignoscant: atqui voluntatem ea signa instituentis non percipiunt: significatio igitur ad placitum in ea voluntate minimè consistit: minor probatur, belluæ nil spirituale percipere possunt, ut fatentur omnes Theologi disputantes, an Deus oculis corporeis diuinitus conspici possit, & quod nequeat vnanimi consensu statuentes: voluntas autem, qua de agimus in præsentia, est spiritualis, & incorporea ritu potentia, à qua promanat. Nec verò quicquam proderit, si quis fingat, significationem arbitrariam non formaliter in voluntate instituentis, sed in aliqua formalitate, aut relatione ab ea virtualiter, ac rationis beneficio distincta consistere: hæc enim formalitas seu relatio spiritalis est, non secus atque voluntas, qua cum identificatur: belluis ergo est imperceptibilis, ac supra earum comprehensionem.

Alij aliter prædictam confutant sententiam, & primo sic. Obiectum voluntatis instituentis vocem ad quidpiam significandum vix aut ne vix quidem intelligi, aut explicari potest, ubi significatio vocis instituta voluntatem instituentem essentialiter includat, atque in se cohibeat: Cedo enim inquit, quodnam sit illud obiectum, quid ea voluntas aliud velle potest, quam ut talis vox talem rem significet? hoc autem, quod est vocem ita significare, ipsam importat voluntatem non retractatam, ac moraliter perseverantem: hæc ergo seipsam dari volet. Ecquid autem esse potest minus vtile, & accommodatum ad tribuendam voci significationem, quam affectus, qui præter tendentiam in vocem, & rem secundum se non aliam habet, quam quæ subiicitur his vocalibus *volo meipsum*? Quo igitur huic incommodo non sit locus, significatio cuiuslibet vocis non tam in voluntate institutoris, quam in aliqua relatione, aut modo poni debet. Hoc argumento multum premi multos aduersariorum video. Sed & video, hunc in modum ei facile posse satisfieri.

Triplex est significatio cuiusque vocis: alia in actu primo remoto, quæ est mera non repugnancia vocis, ut rei accommodetur alicui: alia est in actu primo proximo, quæ facit, ut vox ab homine prolata eo ipso ducere valeat in cuiusdam rei scilicet subiectæ notitiam, & cognitionem: alia demum est in actu secundo, merito cuius vox non tantum potest ducere, sed actu ducit snum auditorem ad rem aliquam percipiendam, efficitque, ut talis obiecti talis cognitio, ut in loquente supponitur, sic etiam in audiente sequatur. Voluntas ergo instituentis, ac veluti animantis vocem non habet pro obiecto primam significationem, propterea quod hæc ab illa sit independens, & voci essentialis, nec pro obiecto fortitur secundam significationem, ut contrarium suadet argumentum: sed eam solummodo constituit: tantum ergo fertur velut in obiectum in tertiam, ac postremam significationem: non igitur in semetipsam præcisè, adeoque non sequitur id absurdi, & incommodi, quod inferebatur in argumento.

Urgebis tamen. Voluntas institutoris eam habet pro obiecto significationem, respectu cuius est efficax, seu quam efficaciter voci impertit: atqui non est efficax intuitu tertiæ significationis, quando supposita illa, dataque adhuc in potestate audientium fuerit, talis rei talem cognitionem in se excitare, vel non excitare, ac principis decreto obedire, vel contra stare: ea ergo voluntas tertiam significationem moraliter, aut physice non habet, nec habuit. Respondeo: voluntas illa eam pro obiecto sibi vendicat significationem, cuius gratia est

est efficax, si acceptetur ab iis, quibus innuitur, & intimatur: nec enim sola ea secundum se, sed ea ut denunciata, & recepta, atque probata voces significatiuas reddit: at prout ita sumpta efficaciter, & ineluctabiliter infert significationem in actu secundo, eamque voci communicat.

12. Ceterum insistes ulterius. Significatio in actu secundo claudit voluntatem imponentis vocem: hæc ergo voluntas, si velut obiectum sibi præstituit significationem in actu secundo, semetipsam, suamque existentiam physicam, aut certe moralem pro obiecto, seu termino fortietur: Antecedens suadetur: haud enim de consequentia potest esse dubium: ut vox in actu secundo significet, haud satis est, ut ea simul editur talis statim cognitio talis obiecti in audiente cieatur, & sequatur, alioqui quauis vox quoduis significabit obiectum; sed oportet ut ea cognitio vi vocis excitetur: vox autem eatenus accendere potest notitiam illam, quatenus significat in actu primo proximo: hæc igitur significatio in actu primo, ac proinde voluntas instituentis, per quam constituitur, nequit non inuolui in significatione in actu secundo, quod erat antecedens probandum. Respondeo: voluntas imponentis haud vult significationem in actu secundo, penes omne id quod includit, vel connotat; id enim esset semetipsum velle: sed tantum vult significationem in actu secundo, secundum id quod dependet à significatione in actu primo quasi efficienter, non tamen reduplicatiue, & in quantum dependet, ne semetipsam velit, contra fortassis quam necesse est, aut vtile. Quid? quod non est improbable, fieri posse sine vilo incommodo, ut ea voluntas, de qua lis, seipsam habeat pro obiecto inadæquato, & indirecto, sicut Angeli creatio, ubi sit in volitione Dei posita, semetipsam pro obiecto, inadæquato & indirecto respicit.

13. Secundò alij eandem impetunt sententiam hoc ariete. Homines vulgo percipiunt signa ad placitum: atqui voluntatem institutoris linguæ non retractatam, & moraliter perseverantem non cognoscunt: neque enim sciunt, nisi eorum pauci, quid sit moraliter perseverare prædictam voluntatem, quod namve sit eius obiectum, aut quæ qualivè sit ipsa ex modo tendendi in obiectum suum, anve significationem arbitriariam vocum constituat? quod indicio, ac signo esse potest, illam non inuolui in signis ex instituto ut talibus, aliàs his perceptis necesse esset, eam optime calleri.

14. Respondet in vberiore editione Petr. Hurtadus, non posse sensu percipi album materiale sine albedine, quoniam hæc est tota ratio illius videndi, ac sensibilibiter percipiendi: at album materiale intellectu posse cognosci absque albedine: proinde posse similiter cognosci signum arbitrium materiali-ter sumptum, quin reduplicatiue, & quoad significationem, ac voluntatem institutoris debeat percipi: atque hoc sufficere ut in alterius notitiam ducat. Sed profectò non sufficit: Quid enim mihi prodest percipere entitatem vocis, nisi ad quid sit instituta, & imposita, mihi subluceat? & certè alioqui qui nunquam Græcè didicit, Græcè loquentes intelliget. Verumenimverò, quantumvis ut supra non bene solvatur argumentum, non idcirco tamen ei succumbendum est ab aduersariis. Qui respondere possunt, si velint, voluntatem, de qua quæstio, quoad eius naturam, proprietates, ac principia clarè, & distinctè non oportere cognosci ab eo qui significationem vocis percipit, quantumvis in eius significatione inuoluatur illa, sed satis esse, ut ab eo

P. Lyncei Philosophia Tom. I.

cognoscantur confusè, implicite, & solum quoad effectum formalem reddendi vocem significatiuam ex instituto. Hoc autem pacto quis est, qui eam non norit? Et quidem argumentum contrarium id habet vitij, ut nulli sententiæ eandem non facessat difficultatem, nisi fortassis nostræ, de qua haud ita post: Etenim vulgus hominum idioma quoque suum caller optimè, & tamen nescium passim est relationum earum rationis, nec non realium, atque entitarum moralium, in quibus alij, alique vocum significationem collocant.

15. Ipse arbitror, vocem constitui significatiuam ad placitum per speciem quandam impressam talis naturæ, & genij, ut statim, atque auditur, in talis obiecti talem cognitionem rapiat: cuius rei gratia notandum est primò, voluntatem Principis, qua statuit, ut audita quadam voce, certæ cuiusdam rei certa ac destinata cognitio in audiente excitetur, & in pronuntiante supponatur, efficere posse, ut semper audita ea voce talis habeatur cognitio: ea enim voluntas lex quadam est: cur ergò à subditis acceptata, & à Principe non retractata respectu sui obiecti efficax esse nequeat? Notandum est secundo, ea, quæ simul cognosci assolent, ita comparata inuicem esse, ut species impressa vnus in alterius cognitionem ducat, & alterius excitet speciem: sic audita prima syllaba totius illico dictionis, & audita prima dictione totius statim sententiæ reco damur: Quocirca, cum supposita institutione vocis, ea prolata, & audita talis obiecti conceptus semper supponatur, & excitetur, & quod consequens est, agnita tali voce talis conceptus talique obiectum simul cognoscitur, non erit, cur species eius vocis in talis conceptus, talisque obiecti notitiam non ferat. Hæc ergò species impressa ei, qui vocem audit, eam ad placitum significatiuam constituit. Proinde quod significatio vocum arbitraria, & ad libitum dici soleat, non ideo est, quia in arbitrio, & libito hominum formaliter consistit, sed quia ex eo quasi efficienter deriuatur.

16. Hæc sententia probatur primò: quoniam reliquæ quæ circumferuntur difficultati non satisfaciunt. Deinde per id est significatiua alterius vox aliquas, per quod in alterius notitiam ducere potest: atqui per speciem impressam proximè explicatam alterius intelligentiam, & cognitionem parere potest. Præterea in hac sententia est perquam facile explicatu, quatenus voces, & nutus belluis ad placitum significare possint, quantumvis belluæ significationem arbitriariam vocum, & nutuum formaliter non percipiant, quod authores aliarum sententiarum non præstant, nec possunt: Sicut enim, ut cognoscam aliquod obiectum, necesse non est, ut ipsamet cognitionem meam cognoscam, sed satis est, ut cognitio mihi insit ad hoc ut ea mihi obiectum representet suum; sic similiter, ut voces nutusque belluis ad placitum significant, non oportet, ut significationem arbitriariam vocum ex formaliter percipiant, sed satis superque est, ut ea significatio pro formali eis insit: At iis inhaeret, cum in specie impressa quidditatiue, & essentialiter consistat, pro eo atque explicatum, & declaratum manet.

17. Duo tamen sunt nostræ sententiæ nonnihil negotij facessitura, nisi explanetur Alterum eorum sic se habet. Omne signum ex instituto est instrumentale, & nullum est formale: si quod enim esset huius posterioris generis, maximè species expressa, aut impressa, quas tamen, non ex instituto, aut placito alicuius, sed potius suapte natura significare exploratum est: quamobrem ex eis haud conficitur, signum aliquod

arbitrarium esse formale: omne igitur, ut iam iam dictum, est instrumentale: hoc autem eius est natura, & conditionis ut nisi ut prius cognitum non significet, nec veluti manu ducat in alterius cognitionem: perperam ergo deliberatum est à nobis, vocem ex institutione, & impositione belluis significare, quin prius eius institutio, & impositio, & significatio ab illis quodammodo cognoscatur. At profecto signum arbitrarium, siue ad placitum non posse munus exercere suum, aut in alterius ducere cognitionem, nisi sit aliqua prius de eius impositione notitia docere videntur Augustin. in lib. de magistro, & cum eo Scotus in 4. dist. 1. q. 5.

18

Respondeo, signum instrumentale prius quidem debere cognosci, quam in cognitionem alterius conferat; ceterum opus non esse, ut ita præluceat quoad ipsam eius impositionem, aut significationem, sed satis superque esse, ut quoad suam entitatem, & penes id quod in eo est signum. Augustinus autem (quidquid sit de Scoto) hoc tantum vult, impositionem vocis instrumentaliter, & arbitrariè significantis oportere præcognosci, non formaliter, sed æquivalenter, quod perinde est, atque, quin verè cognoscatur, quia tamen eius effectus, nimirum significatio, audienti inexistit, eodem modo se habere in ordine ad cogendam obiecti sui notitiam, atque si reapse perciperetur: Hoc autem ultro largior; imò & paulo supra largitus sum, ubi aduersus P. Petrum Hurtadum dissererem, eiusque quandam impugnarem solutionem. Nihilominus hoc quod concedo minimè quidem obest nostræ sententiæ: quippè, quæ tota procedit de perceptione formali, & vera impositionis, & significationis arbitrarie, eamque, & non virtutalem, siue æquivalentem aut in actu exercito sumptam negat esse de ratione signi vllius instrumentalis. Hæc quamuis ita sint, diffiteri non possum, voces plerumque quoad earum significationem, & impositionem formaliter, & in actu signato etiam implicito, & confuso nobis innotescere, dum nobis aliquid significant: At hoc (quod fortasse, & non aliò respexere Augustinus, & etiam Scotus) nec generale est, sic ut ad belluas etiam, & feras possit extendi, nec in nobis etiam semper vsuuenit.

19

Alterum quod potest nobis obiici est, nullas esse species impressas in intellectu, aut sensu, adeoque frustra per illas explanari significationem arbitrarie vocum nutumque. Sed communior hac tempestate opinio est, eas dari. Deinde licet mihi sat probabile videatur, eas haud esse admittendas, quales illas adstruunt nunc innumeri Philosophi, ne dicam omnes, ut scilicet sint qualitates vicariæ obiectorum, atque ad cognitionem omnem exercendam simpliciter necessariae, ceterum omnino tenendum reor, alio sensu posse, ac debere eas recipi, nimirum si sint non aliud, quam facilitates quædam ex actibus relictæ ad eos iterum promptius, & expeditius meditandos. Eæ porro sic sumptæ, in intellectu quidem tum habitus, tum species impressæ dici sistent, in sensu verò nostro belluinoque, quæ est in utroque illarum imperfectio, & immaterialitas, solummodo species, nec tam habitus, quam imitationes quædam, & simulamina habituum.

CAPUT II.

An voces nostra inter signa arbitraria vel potius naturalia sint recensenda?

20

A Sfero primo. Significatio nominum omnium, siue ea sint primitiua, siue deriuatiua est ad

placitum & arbitraria. Ita Arist. 1. de interp. c. 1. sic inquiens; atque uti non eadē sunt apud homines litteræ sic neque voces eadem sunt. Atqui voces non esse easdem apud omnes perinde est iuxta Aristot. ut eum in præsentī omnes interpretes exponunt, atque illas non ex se, & natura sua, quæ ubique gentium & quocunque tempore est inuariabilis, & eadem, esse significatiuas, sed potius ex arbitrio, & impositione hominum illis aliter, aliterque vtentium. Clarius idipsum docet cap. 2. ibi: nullum nomen est signum natura, sed cum est positum: nec non cap. 4. ibi: oratio omnis significatiua quidem est, at non ut instrumentum, sed ut institutio. Eiusdem etiam sententiæ est Aristotelis magister Plato, in Cratylo hæc in verba; necesse est consuetudinem aliquid conventionemque coniscere, conferreque ad eorum quæ sentimus, & loquimur expressionem: Nam si velis optime vir ad numerorum considerationem descendere, quo pacto speras, adeo propria reperitur te nomina, ut singulis numeris simile nomen attribuas, si non permiseris concessionem tuam, conventionemque auctoritatem aliquam circa nominum rationem habere. Et ibidem infra; mihi quidem & illud placet, ut nomina, quoad fieri potest, rebus similia sint. Vereor tamen ne forte, ut dicebat Hermogenes, tenuis quodam modo sit istius similitudinis usurpatio, cogaturque & onerosa hac re, conventionem scilicet, vi ad rectam nominum rationem. Eadem in opinione quoque sunt ceteri omnes philosophi, demptis antiquissimis nonnullis, quorum postea meminero.

21

Et quidem iure merito in ea omnes consentiunt. Perpetua namque & quotidiana liquet experientia, quodlibet vocabulum cuiuslibet imponi posse rei, nullamque rem esse, quæ non possit cuiusque subesse vocabulo. Rursus si vocum significatio est naturalis, nec eis ex arte, & consulto data, profecto omnes omnia callebunt idiomata, quantumvis peregrina, & nusquam antè audita: haud secus atque naturaliter omnes ex visione fumi in ignis, quem non vident, notitiam perueniunt. Quorum ergo Paulus 1. ad Corinth. 12. ad spiritus sancti gratiam reuocat, quod alij dentur generalium alij interpretatio sermonum: Quorum etiam ut refertur in actibus apostolicis cap. 2. Iudeorum multitudo ex omni natione, quæ sub cælo est, mente confusa fuit, quoniam audiebat unusquisque lingua sua loquentes Apostolos? Quorum stupebant omnes, & mirabantur dicentes, nonne ecce omnes isti, qui loquuntur, Galilæi sunt, & quomodo nos audiimus unusquisque linguam nostram, in qua nati sumus, Parthi, & Medi & Ælamitæ, &c. Certè ex contraria sententia fiet, nihil hæc & similia miraculi, nihil habere supra naturæ cursum, nihil quod eius vires superet.

22

Assero secundò. Voces primitiue non paucae omnino arbitrarie significant, omnique peculiari in rebus fundamento ad has potius quam illas representandas carent. Probatur in primis ex Augustino cap. 6. dialecticæ ubi sic ait; innumerabilia sunt verba, quorum ratio reddi non possit. Aut non est, ut ego arbitror. Aut latet, ut Stoici contendunt. Vltius secundò. Litteræ scriptæ, seu characteres, cum sint primitiue, nec aliæ deriuantur ab aliis, nullum tamen habent fundamentum, cur ita potius quam aliter significant. Quo enim fundamento scriptio apud Græcos significans elementorum omnium primum, Alpha scilicet, illud potius quam Omega, Omicron, aut Gamma significat? Similiter ergo in præsentī &c. Denique à priori. Potissima ratio Stoicorum huic secundæ assertioni nostræ potissimè aduersan-

tium

tium est, quia saltem asperitas, & lenitas litterarum, earumque diuersa pronuntiatio, & qualitas talis est, ut semper conueniat rei significata. Hoc autem falsissimum est: tum quia quodlibet nomen primò imponi potest ad quidlibet significandum; at nò cuiuslibet cum quolibet est proportio, atque conuenientia: tum etiam, quia quæ vox primitiua lenior quam leo: quæ tamen truculentissimum significat animal: aut quæ tumidior, magisque inflata, & grandistrepida quam salamandra: cum tamen animalculum ea significatum satis paruum, minutumque sit, nec lacerti magnitudinem excedat.

23 Affero tertio. Multa etiam nomina deriuatiua, & aliunde quodammodo translata nullo sine particulari in rebus fundamento significant. Ita Plato in Cratylo his verbis. Nomina quidem heroum, atque hominum nos fortè decipiant: horum namque multa secundum cognomena maiorum posita sunt, & sæpe nequaquam conueniunt, quemadmodum in principio diximus. Multa verò ex voto homines nomina tribuunt uti Chidm, Theophilum, aliaque permulta. Talia itaque præmittenda censeo. Hæc ille. Certè non omnes, qui Chrylostomi aut Chrysologi in horum Doctorum vocantur honorem, aurea ob id sunt eloquentia præditi; nec omnes, qui appellantur Ioannes, gratia abundant; nec denique, ut Platonis utamur exemplo, omnes Theophili dicti Deum amore prosequuntur. Quæ cum ita sint, perspicuum est nomina secundario imposita non semper cum fundamento alicuius cum rebus suis conuenientia, & similitudinis significare. Ac propterea nò dixit ille, conueniunt rebus nomina quæque suis: sed conueniunt rebus nomina sæpe suis.

24 Affero quartò. Multa nomina, tum primitiua, tum deriuatiua, ita instituta sunt, ut habeant fundamentum aliquod in rebus ipsis, idque destinatum, & speciale: haud enim est vsipiam in toto hoc capite sermo de fundamento generali, & cuiuslibet voci de articulatione, hoc ipso quod talis sit, communi. Suadet autem assertio quoad nomina primitiua. Ecquis enim non videat, cum dicimus æris tinnitum, bouum mugitum, equorum hinnitum, leonum rugitum, ouium balatum, tubarum clangorem, stridorem catenarum, ita has voces primitiuas sonare, sicut res, quæ iis subiiciuntur. Ecquis non videat, has voces radicales, ut sic dixerim, mel, lene, lana, voluptas ea suauitate auditum tangere, quæ res ipsæ gustum, tactumque afficiunt; contra verò has, crux, a'perum, vepres, acre, & alia id genus ipsomet sono asperitatem exprimere rerum significatarum. Præclare quidem ut solet Plato in Cratylo; si voce & lingua caruissemus, voluissem usque res inuicem declarare, nonne, perinde ac nunc muri, manibus, capiteque, ac cæteris membris significare tentauissemus. Ergò supernum quippiam, ac leue demonstraturi calum versus manum extulissemus, ipsam rei naturam imitantes: inferiora verò, & grauiora deiectione quadam humi innuissemus. Quin etiam currentem equum, vel aliud quicquam animalium indicaturi corporum nostrorum gestus, figuræque ad illorum similitudinem quam proximè quisque sinxisset. Postquam verò voce, lingua, & ore declarare voluimus, nonne ita demum per hac ostensio fiet, si per ea circà quodlibet facta fuerit imitatio. Nomen itaque est, ut appareat, imitatio vocis, quæ quisque aliquid imitatur, per vocem imitatur, & nominat. Et inde inferius. An picturam aliquis quandoque rei cuiusquam similem effinxisset, nisi colores ipsi, quibus constat imago, essent naturæ rei illius similes, quam pictoris studium imitatur? Eadem ratione nomina ipsa nunquam alienius similia fierent, nisi illa, quibus no-

mina componuntur, similitudinem aliquam haberent earum rerum, quarum nomina imitationes sunt. An rectè tibi dicere visi sumus, quod ipsum R. lationi, motui, asperitati congruit, ipsum autem L. leni, & molli, & cæteris quæ narrauimus. Huc faciunt etiam quæ ex P. Nigidio assertit Aulus Gellius lib. 10. noctium atticarum cap. 4. Vos cum dicimus motu quodam oris conueniente cum ipsius verbi demonstratione utimur, & labias sensim primores emouemus, ac spiritum atque animam porro versum, & ad eos, quibuscum sermoci-namur, intendimus. At contra cum dicimus, nos neque profuso, intemperate statu vocis, neque proiectis labiis pronuntiamus, sed & spiritum, & labias quasi intra nos metipso coerces. Hoc idem fit & in eo quod dicimus, tu, & ego, & tibi, & mihi: Nam sicuti cum aduimus, & abnuimus, motus quidem ille, vel capitis vel oculorum à natura rei, quam significat, non abborret, ita in his vocibus quasi gestus quidam oris, & spiritus naturalis est.

25 Quod attinet ad nomina aliunde ducta, nostra quidem assertio haud est minus perspicua: Probaturque in primis ex Augustino in dialect. cap. 6. Hæc verba, si quæ alia, sunt deriuatiua; vinculum, vincio, vinco, violentum &c. Eorum autem cum sono res ipsæ aliqua similitudine concinunt, congruuntque: v, namque locum in eis habens consonantis validum, crassumque sonum edit; nec tantum in illis, eorumque radice, v, sed vbius aliàs: quo fit, ut libentius dicamus, amasti, quam amaui, abiit, quam abiuit, &c. euphonia scilicet gratia. Idem suadet ex Platone in Cratylo toties citato: ait enim ibi Hectorem rectè, & cum fundamento ita nominatum, quoniam ἥκτορ Græcè perinde est, atque possessor. Hector autem Troiam, quam tamdiu seruauit, hoc ipso possedit, ab eiusque possessione Græcos arcuit. Deinde Astianacta congruè ita appellatum: anax enim perinde est ac rex, & alti, idem quod vrbs: Decet ergò (ait Plato) ut videatur prorectoris filium nominare Astianacta, id est regem vrbs, vrbs inquam eius, quam pater ipse seruauit. Ibidem etiam inquit, Orestem ita dictum non ineptè à ferina eius natura, agrestique, & montana: Agamemnona ab eius tolerantia, & apud Troiam perduratione, tanto cum exercitu: Atrium à moribus noxiis, & quod, ut patuit in nece Chryssippi, & crudelitate aduersus Thyesten, indomitus fuerit, contumeliosus, inexorabilis, & perniciosus: Pelopen à pelos, id est propè, & opsis, quod ad visionem pertinet, ed quod in Mirtili cæde prouidere nihil potuerit, neque eminus prospicere, quanta toti generi ex hoc calamitas immineret: Quæ enim (ait Plato) ante pedes erant, & ad præsentia respiciebat: hoc autem est propè aspicere, quod & fecit, cum Hippodamia coniugium omni conatu inire contendit: Denique Tantalum ita meritò vocatum, quasi talantaton, id est infelicitissimum: nullus enim eo viuus, nullus mortuo infelicius est creditus.

26 Afferò quintò, & vltimò. Aliquod institui potest idioma, cuius nullum vocabulum non habeat fundamentum in rebus, & aliqua cum eis destinata similitudine non conueniat. Quando enim idiomatum, quibus nunc utimur, plura sunt verba ita comparata, quid est quapropter aliquod esse nequeat id genus verbis omnino coalescens? Et quidem Plato in Cratylo doctissimè, & elegantissimè rectam rationem præcipuorum nominum reddit; plerorumque videlicet heroum, deinde hominis in commune, tum quoad eius corpus, & animam sigillatim, tum quoad illius essentiam, ac totalitatem: rursus Iouis, Neptuni, Plutonis, Saturni, Ve-

ita, Rheæ, Ceteris, Dianæ, Liberi, Mercurij, Apollinis, Mineruæ, Vulcani, Martis, Proserpinae, aliorumque numinum, aut potius de aëtorum; necnon etiam Musarum, & quæ ab eis deriuatur musicæ; præterea solis, lunæ, aëtorum, ignis, aëris, aquæ, terræ, virtutis, prauitatis, iustitiæ, prudentiæ, fortitudinis, temperantiæ, intelligentiæ, cogitationis, scientiæ, opinionis: doloris, voluptatis, cupiditatis, necessarij, voluntarij, boni, pulchri, noxij ac damnosi, noctis, diei, hilaritatis, mendacij, veritatis, entis, nominis ipsius, innumerabiliumque aliarum vocum: vt facile hinc conicere liceat, aliquam institui posse linguam, quæ omnino, & ex toto fundamentum habeat aliquod in rerum ipsarum verborumque naturis: Hæcenus nostra opinio.

27 Pythagorici contra apud Dexippum 1. Periherm. cap. 6. opinantur, voces neutiquam ad placitum, sed omnino naturaliter significare. Idem etiam docent Heraclitus, & Cratylus apud Ammonium Perihermenias libro nuper citato: & quod attinet ad Cratylum hoc de eo testatur Plato in Dialogo de eius nomine inscripto, vbi hæc habet verba: *Cratylus rebus singulis aut natura inesse rectam nominis rationem, neque id esse nomen, quod quidam ex constitutione vocant, dum vocis sue particulam quandam pronunciant, sed rectam rationem aliquam nominum, & Græcis, & Barbaris eandem esse innatam.* Pro qua sententia, & aduersus nostram obici potest.

28 Primò negari non posse, quin, vt docent Aristoteles 1. politicor. cap. 2. & Philo Iudæus in lib. de somniis, homini sermo sit naturalis, sicut & naturalis equo hinnitus, cani latratus. &c. Respondeo, esse naturalem non quod natura sola, & non arte, & institutione constet, sed quia ad eius inuentionem, & vsum suapte natura procliuus est homo: quo pacto locietas vitæ ciuilibus ei dicitur esse naturalis, id est eius naturæ, & inclinationi consentanea. Obici potest secundo pro eadem sententia. Aliæ animantes affectuum, & conceptuum suorum voces fortuntur naturaliter significatiuas: quid ni ergo & homo eis longo præstantior interuallo? Antecedentis veritas multis experimentis est testatissima. Gallus gallinaceus inuento cibo dat signum vocis gallinæ, vt accurrat. Columbus gemitu columbam vocat, & ab ea vocatur vicissim. Eo respexit Virgil. ecloga 1.

Nec tamen interea rauca tu cura palumbes,

Nec gemere aërea cessabit turtur ab ulmo.

Idem belle describit Chrysostomus tom. 5. homil. de turture in hæc verba: *turtur amatrix eremi, quando in desertis degit locis, delectabilibus blandimentis accersit comparem vocis sue: conuallia penetrans, & suum masculum in amena, & nemorosa pascentem conuocat, & hinc auolare prouocans, hortatur ascensionem sui celerem.* Id ipsum breuiter, ac strictim tangit Augustin. lib. 2. de doctr. Christiana cap. 2. Ac ne longum faciam serpens etiam creditur sibilo vocare muranæ, de quo præclara Oppiani carmina à Laurentio Lippio latine reddita, apud Hippolitum Saluianum de historia aquatiliū histor. 2.

*Ardet amans serpens, & multo exæstuat igne,
Concitus in rabiem furibundus querit amores,
Et curuum subit saxum speculari, & omne
Lethiferum ponti virum, quod gestat in arvis
Dentibus, & bilem saxo deponit amaram,
Vt tadas capiat tranquillo pectore mites.
Littore confisens horrendum sibilat ore,*

Concubitusque petiit: subito muranæ profundo

Excita voce furens, ruit ocior illa sagitta:

Ex terra serpens ponti descendit in æsum:

In venerem prompti gaudent complexibus ambo.

Respondeo, sicut brutis animalibus concessæ sunt voces naturaliter significatiuæ suorum affectuum, necnon conceptuum id genus affectibus correspondentium, ita & homini quamuis pauciores, idque non immerito, propterea quod homo rationis compos, & artis, ac disciplinæ capax imperfectis eiusmodi signis adeo non indigeat, eorumque loco vocibus ex instituto representatiuis vti, si velit, possit.

29 Tertiò obici solet, Atyn, cum videret hosti lem gladium paterno imminuentem iugulo, has effudisse voces, miles ne occide Cræzum; eum autem, cum esset à natiuitate mutus, & quod consequens exinde est, surdus, haud potuisse discere vocum illarum significationem: Eam ergò naturaliter, & absque disciplina vlla percepit: percipere autem non posset, si ea esset arbitraria, & fortuita, neque à natura vocibus ipsis insita: qua ratione, si fumus v. g. naturaliter non significaret ignem, solius rationis ductu, & absque alterius magisterio, altero eorum viso nemo in alterius deueniret notitiam.

30 Respondeo inprimis, historia illa si forte vera est, non sine aliquo Dei miraculo, aut mali demonis arte, & ope accidisse, quod in ea refertur. Præsertim cum Rauisus in Officina, & alij tradat, Atyn semestrem, & dum adhuc esset inprimis incunabulis, locutum fuisse. Secundò dici potest, Atyn haud fuisse surdum, haudvè intellexisse vocum earum significationem sine disciplina aliqua, vel quin illis vtentes audiret eos, quibus cum vivebat. Etenim esto plerumque, qui mutus est sit etiam surdus, eò quod nerui auditorij, & locutiue facultatis proprij antequam disingantur, vnum veluti funem propè cerebrum, à quo prodeunt, efficiant, ibique haud raro soleant lædi: Cæterum aliquandò potest contingere, vt læsio fiat in ipsa lingua; & organo audiendi non sit communis, nec illud impediatur: Quid ni ergo tum quis alicuius passionis vi, & vehementia soluere possit vincula linguæ, & in voces, quas di dicit, & audiuit, prorumpere? aut quidni tale quidpiam accidere potuerit Atyn?

31 Obici etiam quarto solet illud Genes. 2. *Omne quod vocauit Adam anima viuens, ipsum est nomen eius.* Quid enim esse potest, esse nomen eius, nisi ei suapte natura congruere, illudque naturaliter representare. Nil minus. Primo namque sensus eius loci esse potest, plerique nomenibus animalium ab Adamo institutis, aut diuinitus illi datis fundamentum aliquod inexistisse, merito cuius ad hæc potius quam ad illa significanda imposita fuerint, cum tamen potuerint aliter imponi. Aut secundò intelligi potest locus ille, vt nihil aliud eo adstruatur, quam animantes omnes ea retinuisse Hebræorum tempore nomina, quibus illas Adamus appellauit.

32 Quintò tandem obici solet, exponi non posse, quo pacto inchoare potuerit significatio arbitraria vocum. An enim Adamus voluntatem suam, qua voluit, vt hæc voces tales res, talisque conceptus significarent ad placitum, sine vlllo signo Euæ, & filiis, ac nepotibus manifestauit? at hoc adeo est manifestè repugnans, & impossibile, vt nihil supra: an beneficio aliquarum vocum, eam naturaliter significantium? atque ita conficitur institutum: an denique per alias voces ex arbitrio, & ad placitum significatiuas: & sic ibitur in infinitum.

Responde ri

33

Responderi potest primò, & satis probabiliter, primorum nominum impositionem à Deo optimo maximo fluxisse, ac notitiam eorum, ad quæ erant imposita, siue significationis eis ita impertita, diuinitus etiam fuisse primis parentibus infusam. Ita Conimbricenses 1. de interpret. cap. 1. quæst. 4. art. 2. ad 3. & ab eis relati Augustinus lib. 8. de Genesi ad litteram cap. 16. & Abulensis in 13. cap. Genes. quæst. 341. quod idem docent Caiet. & alij de idiomatis in turri Babel concessis, quæ fuisse creduntur septuaginta duo. Quin etiam de omnibus linguis, quæ simpliciter diuersæ sunt, id ipsum tradunt haud pauci, quibus videtur adstipulari Plato in Cratyllo his verbis: *Decens enim, consentaneumque maxime, reperire nos quæ in rebus sempiternis, & naturæ ordine constitutis rectè sunt posita: nam circa ista in condendis nominibus studuisse maxime decet: forte verò ipsorum nonnulla diuiniore quadam potentia, quam humana sunt constituta.* Quamuis autem eodem libro contrariam sententiam docere videatur sic iniquis: *ridiculum visum iri ò Hermogenes arbutur, quod res ipsæ imitatione per litteras syllabasque facta manifesta fiant: necessarium tamen: Neque enim melius hoc habemus quicquam, ad quod respicientes de veritate primorum nominum iudicemus: Nisi forte quemadmodum tragici, quoties ambigunt, commentitiis quibusdam machinamentis ad Deos confugiunt, ita & nos ocium rem expediamus, dicentes, Deus prima nomina posuisse, & idcirco rectè instituta fuisse: ac paucis intercis, tergiversationes habere, & bellissima quidem illorum, quicunque nolint de recta impositione primorum nominum reddere rationem.* Caterum his verbis tantum vult, non sine aliquo fundamento in rebus ipsis prima nomina à Deo, aut angelis eius iussu, quos fortasse deos appellat, imposita.

34

Secundo respondeo aliter, ac permitto, Adamum ipsum fuisse primum auctorem sermonis, quo cum vxore, ac liberis, & nepotibus utebatur, & quem ad Hebræos, vt creditur, longa posterorum serie incorruptum transmisit: id quod accidisse re ipsa indicant verba illa Genes. cap. 2. *Formatis igitur Dominus Deus in humo cunctis animantibus terræ, & vniuersis volatilibus cœli, & adduxit ea ad Adam, vt videret, quid vocaret ea.* Sed quid hinc? Sanè dici potest, Adamum iis, quos ad communionem, & societatem eiusdem linguæ erudierat, voluntatem, qua nomina instituebat, non manifestasse per ipsam, aut per signa aliqua ad placitum, quæ eam expressè, & infallibiliter denotarent, sed per ambiguos nutus, & obscura indicia coniecturalem quandam eius cognitionem in audientibus excitasse: posteaque eam voluntatem ipso vocum institutionum vfu auditoribus certissime innouisse. Vbi autem ita cum difficultate, aliqua signa ad placitum instituerat Adamus, iis ad aliorum institutionem vsum fuisse, & aliis ad alia instituenda, atque hoc demum pacto integrum idioma omnibus suis numeris absoluisse. Quod si verum fuit, vt certe esse potuit, haud ita intelligendum est, quasi Adamus solus fuerit primarum vocum author potissimus fuerit: atqui credibile, nullas in earum inuentione partes habuisse Euam, eiusque ex Adamo liberos, & nepotes? Et quidem institutionem idioma- tum & impositionem vocum haud esse adscribendam soli numini & ab hominibus ipsis inchoare potuisse, vt hac secunda responsione nostra volumus, antiquorum plerisque placuit. Ita, vt alios taceam, Socrates apud Muretum lib. 1. variar. c. 5. Ita Horat. Satyra. 3.

*Cum proreperunt primis animalia terris
Mutum & turpe pecus, glandem cubilia propter
Vnguibz & pugnis dein fustibus atque ita porro
Pugnabant armis, quæ post fabricauerat vrsus.
Donec verba quibus voces sensusque notarent,
Nominaque inueneret: de hinc abstinere bello
Oppida ceperunt munire & ponere leges.*

Haecenus soluta à nobis, & qua potuimus breuitate, & claritate eorum argumenta qui voces nullatenus ad placitum significare docent. Creduntur autem esse qui è contrario censent eas omnino ad arbitrium, & sine vlla cum rebus proportionem significare: Ita certe Hermogenes apud Platonem in Cratillo his verbis: *Nonaum tamen persuaderi mihi potest, aliam esse nominis rectitudinem, quam conventionem ipsam, consensionemque. Mihi quidem videtur rectum quodcunque nomen, quis cuique imponet: nihilominus primum etiam, quod illi succedit nomen, rectum existere, quemadmodum seruis nomina commutare solemus: nulli quippè rei natura nomen inesse, sed lege, & vfu illorum, qui sic vocare consueverunt.* Hæc enusille. Sed quæ pro hoc placito adduci possunt, in præsentia placet omittere, propterea quod ex dictis facilem habeant solutionem.

35

C A P V T III.

Signa arbitraria quid, & quo pacto significant.

36

Voces nostræ, quæ, vt nuper visum, signis arbitrariis sunt annumerandæ, in eisque principem locum obtinent, & res, & etiam conceptus rerum significant. Quod suadetur: tum quia plerique Philolophi, ac Theologi eius sunt sententia: tum quia eas audiens in notitiam rerum, nec non etiam in cognitionem conceptuum loquentis illarum vi peruenit: tam ergo res, quam conceptus significant, cum significare quidpiam perinde sit, atque in eius ducere notitiam. Ac certè quod attinet ad res, eis imponuntur nomina: Quid notius aut magis tritum? id autem, cui nomen aliquod imponitur, eo nomine significatur haud dubiè: Dein ab eo quod res est, vel non est, oratio seu propositio vocalis, & exterior dicitur vera, vel falsa iuxta Aristotelem, ac scholasticos omnes: at oratio non dicitur vera, vel falsa, nisi ab eo quod significat: sicut cognitio interna minimè censetur vera, vel falsa, nisi respectu eius obiecti, quod cognoscit: voces ergo rem significant. Quod autem ad conceptus spectat, nisi vocibus significantur, nullum erit mendacium: quid enim est mentiri, nisi contra mentem ire, seu mentalem aliquem conceptum verbis exprimere. & significare, quem tamen re ipsa in intellectu non habes, sed contrarium. Profecto vocibus nostris vim significantorum conceptuum tribuunt Augustinus lib. 15. de Trinitate cap. 11. *Verbum*, inquit, quod foris sonat, signum est verbi, quod intus lateat. Damascen. lib. 1. fidei orthodoxæ c. 17. Gregor. Nyssenus de hominis creatione cap. 9. Basiliius homil. in 1. Ioh. Ambrosius in Examer. cap. 9. Philo Judæus, Plotinus, Alexander Aprodixensis, Albertus Magnus, Auerroes, B. Thomas, quos erudite referunt, ac sequuntur nostri Conimbricenses 1. de interpret. capite 1. quæst. 3. art. 1. Quamobrem, quod docent Scotus in 1. dist. 27. quæst. 3. & Gabriel in 1. dist. 22. quæst. vnica art. 3. vocibus minimè significari conceptus: quod item è contrario tradit Boetius lib. 1. periherm.

periherm. editione secunda voces haud esse signa rerum, vtrumque iam à scholis, & meritò exulat.

37 Adicio, tam res, quam earum conceptus directè, immediatè, & ex primaria intentione vocibus nostris significari. Ita Bassolis in 2. dist. 22. quæst. 1. art. 1. Sotus lib. 1. Summul. cap. 2. landun. 1. de interp. quæst. 1. Henricus in summa art. 37. quæst. 6. & Comimb. citato lib. 1. de interpret. c. 1. q. 3. art. 2. & alij complures. Probatur hæc sententia, quoad priorem eius partem. Propositio vocalis, hæc v. g. homo est animal, id primario, directè, & immediatè significat, quod primaria, directà, & immediata ratione affirmat; quando quidem affirmare aliquid est illud procul dubio significare: atqui præfata propositio affirmat primario, directè, & immediatè hominem à parte rei esse animal: rem igitur ipsam, hominifque animalitatem, & animal in humanitate inclusionem, earumque rationum perfectam, ac realem identitatem quibus dictum est modis significat. Probatio maioris breuiter est insinuata: Minor etiam in transcurso probatur: ea enuntiatio aliquid primario, directè, & immediatè significat; at non conceptum hominis esse conceptum animalis; alioqui falsa esset, & non vera, cum alio conceptu hominem, & alio animal apprehendamus. Item secundò principaliter: voces directè, immediatè, & ex primaria intentione significare, & exprimere res est ad eas manifestandas independentè à conceptibus institutas fuisse: est ita sunt institutæ: notitia nâque rerum independentè à conceptibus loquentis, ac propter se est expetibilis: quis neget, cognitionem mysterij triados esse per se vtilem, & expeti dignam, esto ignores fidem, & notitiam eius mysterij in exterius illud docente præexistere: imo esto scias certiorque sis, magistrum fidei tuæ infidellem esse, & eum qui mysterio dissentiri non veretur. Voces ergò ad notitiam rerum, harum gratia, & independentè à conceptibus loquentis, in audiente excitandam institui potuerunt, ac debuerunt.

38 Suadetur eadem sententia quoad posteriorem eius partem. Voces primariò, & directè, ac immediatè sunt institutæ ciuilibus societatis ergo, & propter commercium inter homines, vt Aristot. in politicis, & Plato in Cratylo, ceterique omnes docent: at eiusmodi commercium consistit maximè in mutua communicatione, & manifestatione conceptuum: voces igitur primariò, directè, & immediatè introductæ sunt ad communicandos, & manifestandos conceptus. Vterius secundò notitia conceptuum latentium mentis propter se, & non tantum propter notitiam rerum, cum qua cohæret, est valde expetibilis: voces ergò ad eam notitiam in audiente expergiscendam primariò, & directè, atque immediatè sunt adinuentæ, ac in vsu positæ.

39 Verumenimverò aliter, aliterque vox significat rem, & conceptum: illam namque vt quod; hunc verò vt quò repræsentat: quod patet in hac oratione externa, & vocali, homo est animal, qua id quod affirmatur est solummodò hominem esse animal, cum interim vtriusque conceptus tantum significetur velut id, quo eorum affirmatur identitatem, ne, vt supra adnotatum est, fallatur intellectus, quoties id iudicij profert, eiusque extrema obiectiua, ac realia diuersis realiter actibus concipit. Rursus, quod eodem fermè redit, sola res est significatum doctrinale, vt aiunt, vocis, siue id quod per eam disertè, & expressè adstruitur negaturus, & quod docetur alter: conceptus verò non est significatum doctrinale vocis, sed per eam innuitur,

& insinuatur duntaxat. Quid multa? voces, quatenus significatiuæ conceptuum, oriuntur ex pacto, aut aliquo instar pacti, quo receperunt homines, tales se præhabitueros cognitiones rerum, si tales de rebus voces ediderint, protulerintve? unde qui aliud sentit, aliud loquitur, infidelis dicitur, eò quod fidem suam non liberet; contra verò sermo menti conformis fidelis dicitur 1. ad Timoth. 3. At voces, quatenus significatiuæ rerum, proficiscuntur ex quodam veluti pacto, quo voluerunt primi illi homines, vt talium auditores vocum talem rerum notitiam habeant, atque in se excitent, nisi oppositum de eiusmodi rebus iudicium aliæ rationes suadeant: quamobrem conceptum suum verbis eius, qui secum loquitur, non accommodans infidelis, & incredulus dicitur, nisi nè ita concipiat, & sentiat, bonæ eum coniecturæ retrahant: qui verò in se conceptum excitat verbis secum loquentis conformem, is dici solet fidelis, credens, docilis. Porro, vt hoc etiam breuiter animaduertam, sicut vox omnis diuerso modo rem, & conceptum rei significat, ita etiam dissimiliter, ac non eodem modo pro eis supponit, aut (iuxta aliorum phrasim) supponitur potius.

40 Ex hæcenus dictis colligitur primò, alia, & alia impositione, seu pacto voces institutas esse ad significandos conceptus, & res, quas concipimus: siquidem pactum, quo significant conceptus nostros, loquentem obligat; id autem, vi cuius significant res conceptibus subiectas, solum deuincit audientem: ac prius pactum est à posteriori independens; haud secus ac pacta, quibus vox canis ex. g. sydus piscem, & animal latrabile repræsentat, multum inter se differunt, & sunt independentia inuicem. Colligitur secundò ex dictis supra, voces, quatenus rebus impositas, indirectè, virtualiter, & secundariò significare conceptus: eo enim ipso, quod hæc voces toties in exemplum adductæ, homo est animal, rem ita se habere directè, formaliter, ac primariò significant, indirectè, virtualiter, ac secundaria ratione repræsentant iudicium loquentis ipsius, quo rem sic esse interius existimat, propterea quod verba ferè prolata semper præsumantur, nisi quidpiam aliud per accidens obstat, ab eodem iudicio, ex eius parte qui loquitur, proficisci, quod in audiente sunt elicitura: præsertim cum circumscripto quouis pacto, & lege, quilibet benè moratus conceptum rei quem ipse habeat, aliis communicare studeat, quæadmodum agens omne naturale eam formam, qua ipsum est præditum, in subiecto illius capaci producere nititur, omni ope contendit. Econuerso autem voces, quatenus conceptibus impositæ, indirectè, virtualiter, & secundariò res significant, iuxta celebrem illam regulam Scoti, signum signi est signum significati, nimirum in sensu proximè indicato.

41 Colligitur tertio, falsam esse sententiam B. Thomæ 1. part. quæst. 13. art. 1. & quæst. 8. de post. art. 1. Petri de Bruxelis 1. de interpret. quæst. 1. art. 1. Bonauenturæ in 1. dist. 22. art. 1. Durandi, Ægidij, Ricardi de Media-Villa ibidem quæst. 1. Vallij 1. periherm. q. 1. Bassoli 1. part. q. 13. art. 1. dubit. 1. Alberti tract. 2. cap. 1. Dominici de Flandria 4. metaph. quæst. 7. art. 4. & aliorum plurium existimantium solos conceptus directè immediatè & ex primaria intentione vocibus significari. Colligitur quartò haud magis veram esse opinionem Petri de Hurtado disput. 9. log. sect. 3. Roderici de Arriaga disp. 13. log. sect. 2. Francisci Alfonsi in Summulis lib. 1. cap. 6. numer. 14. Francisci de Quiedo controuerf. 8. log. punct. 3.

punct. 3. num. 7. Smigletij disp. 12. q. 1. Valquij 1. p. disp. 57. num. 8. & disp. 55. c. 3. Fonseca 2. met. c. 1. q. 2. sect. 4. Soarij. 1. p. tract. 1. lib. 2. cap. 31. n. 6. Okami in 1. dist. 22. q. vnica & aliorum non paucorum, quibus magis placet, solas res directè, immediatè, & ex primaria intentione vocibus subesse.

41 Colligitur quintò, multas voces doctrinaliter, vt quod, & pacto audientes obligante significare conceptus nostros: tales sunt hæc: cognitio, intellectio, verbum mentis, iudicium aliaque similes: nec id mirum: plura siquidem vocabula ad affectus voluntatis eadem ratione manifestandos sunt imposita. Colligitur sextò aduersus Recentiores aliquos, voces nullatenus significare conceptus illos, quos in audiente excitant, nisi fortè sint hæc voces, cognitio, conceptus, &c. de quibus paulo suprâ. Nam significare est in alterius ducere notitiam: hæc autem verba, homo est animal, non trahunt audientem in notitiam conceptus de eo obiecto, sed solummodò in cognitionem ipsiusmet obiecti: conceptum ergò in audiente elicium non significant: Maior est in explorato: Minor suadetur: qui voces eas auscultat, in notitiam solius hominis, & animalis, & mutua inter vtrumque identitatem earum vi rapitur: quod si notitiæ suæ aliam habet notitiam reflexam id neque semper, aut necessariò euenit, neque vnquam immediata vi prædictarum vocum. Et quidem PP. & antiqui scolastici, vbi conceptus vocibus significari tradunt, de iis qui in loquente, non verò in audiente sunt, sermonem habent.

42 Ex quibus confectariis facile solui possunt, quæ contra nostram adoleant opponi sententiam. Illud tantum difficultatem ingerit aliquam, quatenus nimirum omnis vox æquiuoca non euadit cum nulla non directè, immediatè, & ex primaria intentione plura vt plura rem scilicet, & conceptum significet. Caterum in primis hæc obiectio retorqueri potest in aduersarios: siquidem iuxta eos omnis vox ex duplici intentione primaria videlicet, & secundaria plura, ac diuersa obiecta, siue extrema repræsentat rem nimirum, & rei conceptum: omnem ergò vocem oportet eos fateri esse analogam, quod tamen non minus absolum est, quam si omnis esset æquiuoca: sic risus v.g. est nomen analogum, quia ex duplici impositione, altera priori, altera posteriori risum hominis, risumque prati significat. Præcisè respondeo ad æquiuocationem nominis opus esse, vt illud plura, quatenus plura, vt quo, nec non etiam vt plura, quatenus plura, vt quod repræsentet, non satis esse, si vnum vt quo, & aliud vt quod, nec aliam, aut alio modo quam hanc pluralitatem exprimat.

43 Ad voces proximè scriptura accedit. De qua non sine distinctione loquendum est. Siquidem aliqua scriptura solas voces immediatè, & directè significat, mediatè verò, & indirectè conceptus, & res vocibus subiectas. Huiusmodi est idioma Græcum, Latinum, Hispanicum, Hibernicum, & alia similia, quibus Europæi communiter vtuntur. Etenim qui scit rectè legere characteres Latinos v. g. perperetum habet, quid ij significant immediatè, & directè: at non eo ipso res, & conceptus iis characteribus consignatos assequitur; alioqui idem esset latine legere, & intelligere; quod tamen est falsum. & aduersus experientiam: haud ergo characteres illi, alij ve id genus res, rerumque conceptus directè, atque immediata ratione significant. Deindè secundo. Eatenus scripta nostra à Hieroglyphicis, & nutibus differunt, quod hæc immediatè, & directè res, & cog-

nitiones rerum, secus verò illa repræsentent. Ceterum numeri scripti, quarefimi communiter nuncupati, res, & conceptus immediata, & directè repræsentatione significant: Quod idem de litteris Sinensium, & aliarum gentium affinium dicendum est: mediatè namque, & indirectè tantum referunt voces, quo fit, vt eas legere sciens, quantumvis eo ipso sciat quas res, & quales conceptus significant, quarum tamen vocum alibi, & extrâ patriam suam signa sunt, omnino possit ignorare, ac lapsissimè ignoret, propterea quod eadem litteræ scriptæ, vel potius depictæ versus eos tractus gentibus diuersa lingua ventibus sint communes, vt noster Trigausius memoria prodidit.

Superest disputandum, an voces (par autem est ratio scripturæ) clariùs, explicatiùs & distinctius rem significare possint eas audienti, quam illas imponenti, aut proferenti? Possè negant B. Thomas 1. p. q. 13. art. 1. & ibid. Caietan. Bañez, Zumel, Nazarius & alij item 1. contra gentes cap. 30. & cum eo ibid. Ferrariensis: Id etiam negant Durandus, Argentina, Capreol. Bonaventura, Ricardus de Media-villa, Bassolis, Marsilius & alij in 1. dist. 22. Item Henric. in summa art. 73. q. 9. Alensis 1. p. q. 48. memb. 1. Altisiodorens. lib. 1. sum. cap. 3. Suarez disp. 30. metaph. sect. 13. & 1. p. tract. 1. lib. 2. cap. 31. Fonseca 2. met. cap. 1. q. 2. sect. 4. Valentia punct. 1. q. 13. Fasolus vbi supra. Hurtad. disp. 8. log. sect. 2. §. 11. & Franciscus de Ouiedo controuerf. 8. log. punct. 3. n. 5. & sequentibus. Affirmatiuam autem & contrariam sententiam amplectuntur Okamus, Gabriel, Scorus & communiter eius affectu in 1. dist. 22. Vasquez tom. 1. in 1. p. disp. 57. Molina 1. p. q. 13. art. 1. disp. 2. Tannerus tom. 1. disp. 2. q. 7. dub. 6. num. 5. & ex Thomistis Siluester apud nostrum Fasolum, loco superius memorato.

Pro decisione quæstionis noto primò, voces, quæ significantiæ, ex vi suæ in positionis non tantum re picere certum, ac determinatum obiectum, sed etiam certam quandam claritatem, ac destinatum modum cognoscendi: quod in causa est, vt hæc vox, homo & hæc, animal rationale, neutiquam sint synonyma, sed potius diuersimodè significant: nimirum enim iuxta iamiam insinuatam doctrinam ex primæua sua institutione vtut idem obiectum, non tamen eandem eius cognitionem, & lucem respiciunt. Noto secundo, voces significare per se in ordine ad solam illam cognitionem, quam merito suæ impositionis spectant: si quando verò aliam perfectiorem excitant in ordine ad illam per accidens tantum esse significantiæ.

Noto tertio, voces munere suæ impositionis respicere solum illum cognoscendi modum, quem imponens exterius manifestarit, quemvè audita voce excitari voluerit, & ita se velle docuerit. Siquidem voces non ab occulta, & tacita intentione instituentis, sed ab expressa, & cognita significationem sortiuntur suam: duntaxat igitur erunt significantiæ in ordine ad destinatum illum cognoscendi modum, quem imponens expresserit, atque propalauerit. Noto quarto, neminem posse exterius velle, & docere vt alius audita voce aliqua certam, ac determinatam cognitionem rei concipiat, quæ sit perfectior ea quam ipse vocis institutor præhabet, esto id occultè, & mentaliter intendere possit. Sicut enim nemo potest docere cognitionem obiecti, cuius ipse nullam habet cognitionem, iuxta illud Aristotelis. 1. metaph. cap. 1. *signum scientis est posse docere*; ita non potest exterius docere perfectiorem cognitionem

44

45

46

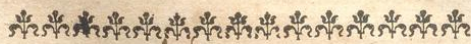
nem obiecti, quam ipse habeat: imponens autem vocem, exterius docet, quem cognoscendi modum ea respectura sit: modum ergo cognoscendi eiusdem perfectionis, & non minoris ipse præhabere debet; aliàs eum quo pacto docere, & exterius præcipere posset? Quamobrem fieri non potest, ut cognitionem obiecti in audientibus elicendam voci annectat perfectiorem ea, quam ipse prius mente sua perfecit.

48

Quibus constitutis dicendum est primò, voces non posse significare per se, & ex vi suæ impositionis rem perfectius audienti, quam imponenti, aut proferenti. Etenim voces significatiuæ ad placitum per se, ac ratione suæ impositionis eam solùm cognitionem excitare in audiente possunt, quam imponens exterius manifestarit, seu manifestari exterius voluerit, & decreuerit: atqui imponens, siue institutor vocum nequit exterius docere, & præcipere perfectiorem rerum cognitionem, quam sit ea, quam ipse præhabet, eamque vocibus aliquo pacto illigare: voces igitur significatiuæ ad placitum nequeunt, per se loquendo, perfectiorem rerum notitiam in audiente parere, quam sit ea, qua imponens gaudet, atque aded rem perfectius audienti, quam imponenti nequeunt per se significare.

49

Dicendum est secundò, voces per accedens rem significare posse perfectius audienti, quam imponenti, vel proferenti. Siquidem significare est ducere in alterius cognitionem: atqui voces per accedens ducere possunt in perfectiorem rei cognitionem, quam sit illa, quam institutor in se præhabet: Ut si Rex Philippus imponat nomen regioni alicui de nouo detectæ, quam nunquam lustrauit, aut vidit; sane nomen illud prolatum coram nouæ telluris accola perfectiorem in eo cognitionem excitabit, quam est ea qua rex est præditus: aliquam enim in eo excitat: non aliam quam perfectiorem, cum in eo duplicem cognitionem eius prouinciæ nec vtile nec necesse sit excitari: Quod autem ea cognitio non beneficio eius solius nominis à rege prolata, & impositi sed insuper vi specierum, & cognitionis habitualis in noui orbis accola prius existentium excitetur, non obest quominus nomen in ordine ad perfectiorem illam cognitionem significet, aliàs nulla vox quicquam significaret, cum nulla se sola significet, nulla non in consortio habituum, & specierum, quæ simul cum illa ad cognitionem concurrant. Quod vero nomen illud per accedens, & non per se, ac de exigentia suæ impositionis perfectius significet regionem illam ei, qui nomen audiuit, quam ei, qui illud instituit, non tollit, nec prohibet, nè verè, & propriè ita significet: sicut quod per accedens, inopinatò, ac præter sententiam cernitur, censetur nihilominus verè, ac propriè cerni, & videri.

TRACTATUS III.

De nomine, verbo, & oratione.

CAPVT I.

Explicatur quidditas nominis.

I

RISTOTELES I. de interpret. nomen ita definit: *Nomen est vox significatiua ad placi-*

tum sine tempore, cuius nulla pars separata significat finita, & recta. Eum sequuntur antiquiores omnes interpretes, & ex neoteris scholasticis Franciscus Alfont. lib. 1. institut. Dialecticarum cap. 2. Franciscus de Ouiedo in summul. controuers. 3. punct. 1. Sotus lib. 2. Summul. cap. 3. Fonseca lib. 1. institut. Dialecticar. cap. 12. Petrus Hispanus lib. 1. Summul. cap. 3. Auerſa institut. Logicarum tract. 2. cap. 4. Collegium Conimbricense lib. 1. de interpret. cap. 4. q. 2. art. 3. & sequent. & plures alij, quos referre longum esset.

Enimverò contrà Aristotelicam hanc, adeoque receptam nominis definitionem eius aduersarij, aduersantur autem ei non multi sed tamen aliqui, obiciunt primò, illam haud conuenire nomini mentali: secundò vocem non significatiuam ex instituto, cuiusmodi est blitiri, habere rationem subiecti, & consequenter nominis in hac propositione, *blitiri est vox dearticulata*, aut in alia simili: & tamen ei non congruere præfatam definitionem. Arguunt tertio: hæc nomina, cæna, dies, & alia id genus non significant sine tempore: ea ergò particula, *sine tempore*, est expungenda à definitione nominis. Item quartò: in hoc nomine proconſul, & aliis similibus, partes eorum separata significant: particula ergò illa, cuius nulla pars separata significat, inter definiendum nomen est omitenda. Quintò casus obliquus est nomen, cum sit aliqua orationis pars, & non alia nisi nomen, ut per omnes discurrenti constabit: vocula ergò, *recta*, perperam in definitione nominis adhibetur. Tandem nomen infinitum vere nomen est, sicut terminus infinitus iuxta omnes dialecticos est propriè terminus; finitas ergo non est de essentia, & quidditate nominis: adeoque in huius definitione nullo iure sit illius mentio.

Verum non oportet Aristotelem deferri, cum facile possit defendi. Ad primum resp. ndeo. Nomen trifariam sumi potest: primo latissimè qua ratione conceptus mentis comprehendit, iuxta illud psalm. 146. *Qui numerat multitudinem stellarum, & omnibus eis nomina vocat*: ubi nomina stellarum certam, ac distinctam cuiuslibet cognitionem esse communiter docent interpretes, ac præsertim Cardinal. Bellarminus in expositione eius psalmi vers. illo 4. Secundò latè pro quauis voce significatiua ad placitum: quo pacto verba, coniunctiones, omnesque omnino orationis partes complectitur: verba enim aliqua vniuoca, alia æquiuoca, & alia analogica sunt; quod autem vniuocum est, æquiuocum, aut analogum, id eo ipso est nomen, cum trium illorum definitiones sic incipiant, *quorum nomen est commune*, &c. Atque hoc secundo modo videtur accepisse nomen Plato, cum dixit in Cratylo: *nomen itaque rerum substantias docendi, discernendique instrumentum est, sicut pecten, & radius ipse tela*: Tertiò strictè, & ut in præſenti definitur: Quamobrem non mirum, quod ea definitio nomini mentali non conueniat, cum latissimè nomen sit, & in præſenti nomen definiatur. Quod vel ex eo constat, quod nomen alicuius tum ignorare dicamur, cum vocem, qua appellatur, ignoramus, licet alioqui eum ipsum cognoscamus.

Ad secundum respondeo: Quod Blitiri in propositione aliqua sit subiectum, arguit esse terminum, non verò nomen. Terminus enim à nomine multipliciter diffidet: primò, in eo quod casus obliquus est terminus, non verò nomen: secundò, in eo quod verbum sit terminus, secus verò nomen: tertio, in eo quod nomen infinitum sit verè terminus, sed

2

3